

Prawo prywatne międzynarodowe Ćwiczenia 2

mgr Martyna Mielniczuk-Skibicka
Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej

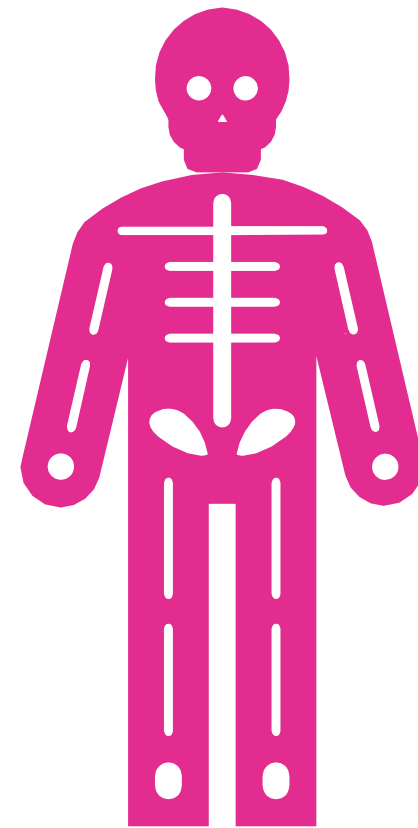
Statut personalny

Statut personalny osoby fizycznej

Art. 11 ust. 1
ppm

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczyystemu.

*Łącznik
obywatelstwa*

Statut personalny osoby fizycznej

Art. 3 ppm

1. Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczyściego, a **obywatelstwa danej osoby ustalić nie można**, osoba ta **nie ma obywatelstwa (APATRYDA)** żadnego państwa albo **nie można ustalić treści prawa ojczyściego**, stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się jej miejsce **zamieszkania**; w razie braku miejsca zamieszkania stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się miejsce jej **zwykłego pobytu**.

2. Przepis ust. 1 stosuje się **odpowiednio** do osoby, która uzyskała ochronę w innym państwie niż państwo ojczyście w związku z faktem, że jej więzy z państwem ojczyście uległy trwałemu zerwaniu z powodu naruszania w tym państwie **podstawowych praw człowieka**.

Jeśli nie możemy zastosować ani art. 11 ust. 1, ani art. 3, to art. 10 ppm.

Wielorakie obywatelstwo

Art. 2 ppm

1. Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczystego, obywatel polski podlega prawu polskiemu, chociażby prawo innego państwa uznawało go za obywatela tego państwa. --> zasada wyłączności obywatelstwa

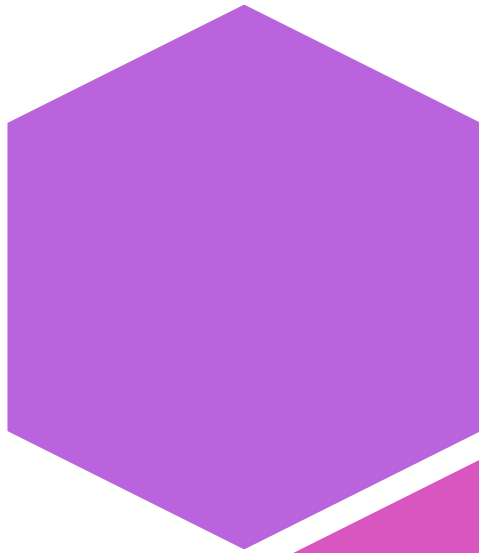
2. Cudzoziemiec mający obywatelstwo dwóch lub więcej państw podlega, jako prawu ojczystemu, prawu tego z nich, z którym jest najściślej związany. --> zasada efektywnego obywatelstwa

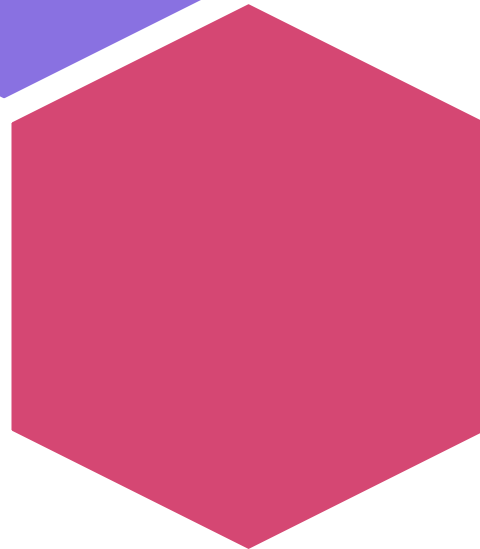
3. Jeżeli ustawa uzależnia właściwość prawa od tego, czy określone osoby są obywatelami tego samego państwa, do przyjęcia, iż wymaganie to jest spełnione, wystarczy, że prawo tego państwa osoby te uznaje za swoich obywateli.

np. art. 51 ppm

Wyjątki od zasady, o której mowa w art. 11 ust. 1 ppm

Jeżeli osoba fizyczna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma ona zdolność do dokonania tej czynności według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.

Przepis ust. 1 nie wyłącza zastosowania prawa, któremu czynność prawna podlega, jeżeli z tego prawa wynikają szczególne wymagania w zakresie zdolności w odniesieniu do tej czynności prawnej.

Wyjątki od zasady, o której mowa w art. 11 ust. 1 ppm

Art. 12 ppm

1. Jeżeli umowę zawarły osoby znajdujące się w tym samym państwie, osoba fizyczna, która ma zdolność do jej zawarcia według prawa tego państwa, może się powołać na swoją niezdolność wynikającą z prawa wskazanego w przepisie art. 11 ust. 1 tylko wtedy, gdy w chwili zawarcia umowy druga strona o niezdolności wiedziała lub nie wiedziała z powodu niedbalstwa.

2. Osoba fizyczna dokonująca jednostronnej czynności prawnej, mająca zdolność do jej dokonania według prawa miejsca dokonania czynności, może powołać się na niezdolność wynikającą z prawa wskazanego w przepisie art. 11 ust. 1 tylko wtedy, gdy nie przyniesie to uszczerbku osobom, które postępując z należytą starannością działają w przeświadczeniu, że osoba dokonująca czynności prawnej zdolność taką miała.

3. Jeżeli osoba fizyczna działa za pośrednictwem przedstawiciela, przy ustalaniu przesłanek stosowania przepisów ust. 1 i 2 rozstrzygają okoliczności występujące po stronie przedstawiciela.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do czynności prawnych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa spadkowego ani do rozporządzeń dotyczących nieruchomości położonych w innym państwie niż państwo, w którym czynność prawna została dokonana.

Wyjątki od zasady, o której mowa w art. 11 ust. 1 ppm

Art. 13 ppm

- 1. Ubezważnowolnienie podlega prawu ojczystemu osoby fizycznej, której ono dotyczy.
- 2. Jeżeli o ubezważnowolnieniu cudzoziemca orzeka sąd polski, stosuje się prawo polskie.

Art. 14 ppm

- 1. Do uznania za zmarłą albo stwierdzenia zgonu osoby fizycznej stosuje się jej prawo ojczyste.
- 2. Jeżeli o uznaniu za zmarłego albo o stwierdzeniu zgonu cudzoziemca orzeka sąd polski, stosuje się prawo polskie.

Zakres statutu personalnego osoby fizycznej

Zdolność prawna

- Początek i koniec zdolności prawnej osoby fizycznej, przesłanki od których spełnienia uzależnione jest uzyskanie zdolności prawnej
- Chwila uzyskania zdolności prawnej i zasady obliczania wieku osoby fizycznej
- Domniemania prawne co do życia i śmierci
- Przyczyny ograniczenia lub utraty zdolności prawnej (klauzula porządku publicznego)
- Kwestie związane z przypisaniem danej osobie określonej płci

Zdolność do czynności prawnych

- Przesłanki zdolności do czynności prawnych (wiek, ubezwłasnowolnienie itp.)
- Stopnie zdolności (pełna/częściowa)
- Przejawy i następstwa ograniczonej zdolności do czynności prawnych
- Skutki dokonania czynności prawnej przez niezdolnego lub ograniczonego w zdolności

Szczególność zdolność do czynności prawnych

Zdolność szczególna polega na tym, że wyodrębnia sytuacje, w których zwykła zdolność nie wystarcza do podjęcia czynności ze skutkiem prawnym i takie, gdzie można działać przy istnieniu mniejszych wymagań od tych, które prawo przewiduje dla zwykłej zdolności

Np. Zdolność zawierania małżeństwa, zdolność dziedziczenia, testowania, nabywania nieruchomości, zdolność do pełnienia funkcji w organach osób prawnych itp.

Nie można jej oceniać w oderwaniu od stosunku prawnego, lecz zawsze łącznie ze zdarzeniem prawnym.

Badając, czy dla danej czynności występuje zdolność szczególna, należy poszukać odpowiedzi w prawie właściwym dla tej czynności prawnej.

Kazus 1

Klaus Schmidt jest obywatelem Niemiec. Zamieszkuje od 2006 r. we Wrocławiu, gdzie prowadzi działalność gospodarczą w zakresie doradztwa personalnego (human resources) w formie jednoosobowej działalności gospodarczej. Ponadto posiada 15% udziałów w spółce MARKT GmbH z siedzibą w Berlinie, w której pozostałe udziały należą do jego rodziców i rodzeństwa. W roku 2008 r. Klaus Schmidt zawarł związek małżeński z obywatelką polską Martą Kowalską. W dniu 15 czerwca 2011 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej Klaus Schmidt podpisał ze spółką FARBY S.A. z siedzibą we Wrocławiu intratną umowę, na podstawie której zobowiązał się do przygotowania restrukturyzacji kadrowej przedsiębiorstwa oraz oceny obecnego stanu zatrudnienia w spółce. W dniu 25 czerwca 2011 r. Klaus Schmidt udał się do salonu samochodowego pewnej znanej niemieckiej marki, złożył zamówienie i podpisał umowę kupna samochodu osobowego klasy premium. Zawarta umowa kupna samochodu nie jest związana z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

W oparciu o powyższy stan faktyczny wskaż:

1. Prawo właściwe dla zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych Klaus Schmidta.
2. Prawo właściwe dla zdolności do czynności prawnych dokonanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.
3. Prawo właściwe dla zdolności do czynności prawnej dokonanej przez Klaus Schmidta w salonie samochodowym.

Statut personalny osoby prawnej

Art. 17
ust. 1 ppm

**Osoba prawna podlega
prawu państwa,
w którym ma siedzibę.**

TEORIA SIEDZIBY
OSOBY PRAWNEJ

TEORIA MIEJSCA
UTWORZENIA

Art. 17
ust. 2 ppm

odwołanie
dalsze

Zakres statutu personalnego osoby prawnej (czyli prawu właściwemu podlegają w szczególności:)

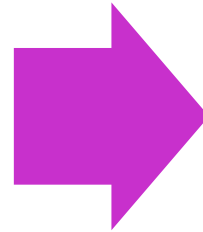
Art. 17
ust. 3 ppm

- 1) powstanie, łączenie, podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej;
- 2) charakter prawny osoby prawnej;
- 3) nazwa oraz firma osoby prawnej;
- 4) zdolność osoby prawnej;
- 5) kompetencje i zasady działania oraz powoływanie i odwoływanie członków organów;
- 6) reprezentacja;
- 7) nabycie i utrata statusu wspólnika lub członkostwa oraz prawa i obowiązki z nimi związane;
- 8) odpowiedzialność wspólników lub członków za zobowiązania osoby prawnej;
- 9) skutki naruszenia przez osobę reprezentującą osobę prawną ustawy, aktu założycielskiego lub statutu.

Czynności prawne osoby prawnej

Art. 18 ppm

1. Jeżeli osoba prawna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma zdolność do dokonania tej czynności **według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.**

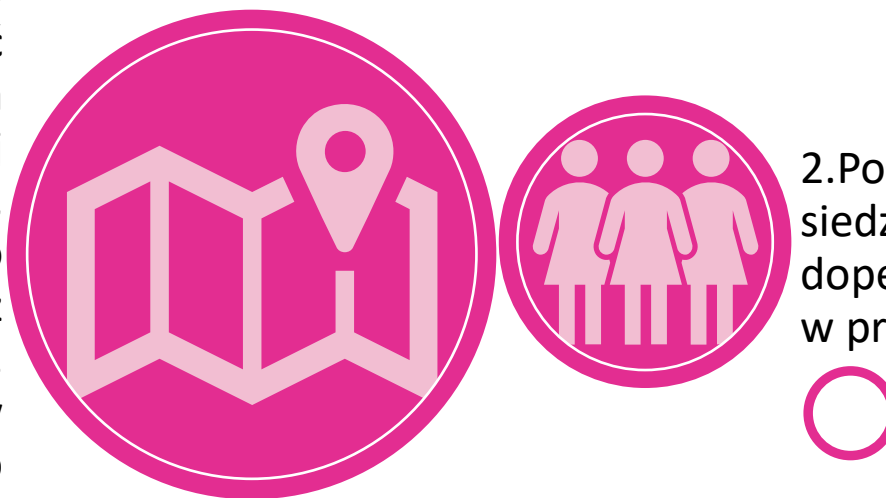
2. Osoba prawna może się powołać wobec drugiej strony na ograniczenia dotyczące jej zdolności lub reprezentacji wynikające z prawa wskazanego w przepisach art. 17 ust. 1 i 2, **jeżeli ograniczeń takich nie przewiduje prawo państwa, w którym czynność prawna została dokonana tylko wtedy, gdy druga strona o nich wiedziała lub nie wiedziała z powodu niedbalstwa.**

Przepisu tego nie stosuje się do rozporządzeń dotyczących **nieruchomości** położonych w innym państwie niż państwo, w którym czynność prawna została dokonana.

Przeniesienie siedziby Połączenie osób prawnych

Art. 19 ppm

1. Z chwilą przeniesienia siedziby do innego państwa, osoba prawna podlega prawu tego państwa. Osobowość prawna uzyskana w państwie dotychczasowej siedziby jest zachowana, jeżeli przewiduje to prawo każdego z zainteresowanych państw. Przeniesienie siedziby w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie prowadzi do utraty osobowości prawnej.

2. Połączenie osób prawnych mających siedziby w różnych państwach wymaga dopełnienia wymagań określonych w prawie tych państw.

Art. 21 ppm

Jednostki
organizacyjne
bez osobowości
prawnej

Przepisy art. 17-20 stosuje się
odpowiednio do jednostek
organizacyjnych niemających
osobowości prawnej.

Prawo właściwe dla imienia i nazwiska

Art. 15 ppm

1. Imię i nazwisko osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu.

2. Do nabycia albo zmiany imienia lub nazwiska stosuje się prawo właściwe do oceny skutków zdarzenia, które prowadzi do nabycia albo zmiany imienia lub nazwiska. Jednakże wybór nazwiska przy zawarciu lub rozwiązaniu małżeństwa podlega prawu ojczystemu każdego z małżonków.

Prawo właściwe dla dóbr osobistych

Art. 16 ppm

1. Dobra osobiste osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu.

2. Osoba fizyczna, której dobro osobiste jest zagrożone naruszeniem lub zostało naruszone może żądać ochrony na podstawie prawa państwa, na którego terytorium nastąpiło zdarzenie powodujące to zagrożenie naruszenia lub naruszenie, albo prawa państwa, na którego terytorium wystąpiły skutki tego naruszenia.

3. Jeżeli do naruszenia dobra osobistego osoby fizycznej doszło w **środkach społecznego przekazu**, o prawie do odpowiedzi, sprostowania lub innego podobnego środka ochronnego rozstrzyga prawo państwa, w którym ma siedzibę albo miejsce zwykłego pobytu nadawca lub wydawca.

art. 20 ppm

Do ochrony dóbr osobistych osób prawnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 16.

Dokonanie
czynności prawnej
i jej forma

Dokonanie czynności prawnej

czynności jednostronne i dwustronne

Zakres statutu: istnienie, dojście do skutku czynności, skutki ni edopuszczalności czynności, zgoda osoby trzeciej, ocena zgodności oświadczeń woli stron, rokowań, oferty i jej przyjęcia, termin zawarcia umowy i miejsce jej zawarcia

legis cause

Przy ustalaniu, czy dokonano czynności prawnej, stosuje się prawo dla niej właściwe

Art. 24
ust. 1 ppm

Art. 24
ust. 2 ppm

Milczące przyjęcie oferty?

Strona, która twierdzi, że nie złożyła oświadczenia woli, może się powołać na prawo państwa, w którym ma miejsce zwykłego pobytu, jeżeli z okoliczności wynika, że ocena skutków jej zachowania według prawa wskazanego w przepisie ust. 1 nie byłaby zasadna.

Forma czynności prawnych

Art. 25 ppm

Zasada:

Forma czynności prawnej podlega prawu właściwemu dla tej czynności (*lex cause*)

Ale: Wystarczy jednak dokonanie w **miejscu dokonania czynności** (*locus refit formam actus*)

Jeśli umowę zawierają osoby znajdujące się w różnych państwach, wystarczy wówczas zachowanie formy przewidzianej dla tej czynności przez **prawo jednego z tych państw.**

Wyjątku nie stosuje się do rozporządzeń dotyczących nieruchomości oraz do czynności prawnych, których przedmiotem jest powstanie, łączenie, podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej.

UWAGA! Gdy czynność dokonana przez przedstawiciela, dopuszczalność zastosowania wyjątku badamy po jego stronie!

Zakres prawa właściwego dla formy czynności prawnych

Sposób złożenia oświadczenia woli – czy wystarczy ustne oświadczenie, czy wyrażone w formie pisemnej? Zwykłej czy szczególnej?

Czy potrzeba świadków bądź odpowiedniego organu, na przykład notariusza?

Skutki niedochowania właściwej formy (oceniane według *lex causae*),

Dopuszczalność ustanowienia przez strony wymogów formalnych czynności prawnej oraz skutki niezachowania tych wymogów

Zakres **nie obejmuje** konieczności konstytutywnych wpisów do odpowiedniego rejestru!

Inne przepisy
zawierające
normy
kolizyjne dla
formy
poszczególnych
czynności

Art. 40 PPM - umowa o arbitraż

Art. 49 PPM - zawarcie małżeństwa

Art. 66 PPM - czynności prawne na wypadek śmierci

Art. 78 Prawa wekslowego - oświadczenie wekslowe

Art 64 Prawa czekowego - oświadczenie czekowe

Art. 22 ppm

Przedstawicielstwo ustawowe

Podlega prawu właściwemu dla stosunku prawnego,
z którego wynika umocowanie do reprezentowania

Wyjątki dla kurateli osób prawnych i do
poszczególnych spraw (art. 61 i 62 ppm)!

Stosujemy do:

- Opieki nad ubezwłasnowolnionym - prawo ojczyście tej osoby (art. 60 ppm)
- Przedstawicielstwa ustawowego rodziców (art. 16 konwencji o WR i Śr. ochr. Dzieci) - miejsce zwykłego pobytu dziecka
- Upoważnienia małżonka do reprezentowania drugiego małżonka (29 kro) - Art. 51 ppm
- Reprezentowania spółki cywilnej - prawo, któremu spółka podlega

Pełnomocnictwo

ZASADA

- Pełnomocnictwo podlega prawu wybranemu przez mocodawcę - Klauzula wyboru (art. 4 ppm!)

Art. 23
ust. 1 ppm

Wyjątek!

- Jednakże **wobec osoby trzeciej**, z którą pełnomocnik dokonał czynności prawnej, można się powołać na prawo wybrane tylko wtedy, **gdy osoba ta o wyborze wiedziała albo mogła się z łatwością o nim dowiedzieć**.
- Mocodawca może się powołać **wobec pełnomocnika** na prawo wybrane tylko wtedy, gdy ten o wyborze prawa wiedział lub mógł się z łatwością o nim **dowiedzieć (zła wiara)**.

Pełnomocnictwo Prawo właściwe w razie braku wyboru prawa

W razie braku wyboru prawa

Art. 23
ust. 2 ppm

Prawo państwa siedziby pełnomocnika
w której **stale działa**

Prawo państwa, w którym **znajduje się
przedsiębiorstwo mocodawcy + stale
działa tam pełnomocnik**

Prawo państwa, w którym **rzeczywiście
działał reprezentując
Mocodawcę lub wg woli Mocodawcy
powinien działać**

Przedawnienie i inne instytucje związane z upływem czasu

Art. 26 ppm

- Przedawnienie roszczenia podlega **prawu właściwemu dla tego roszczenia.**

Art. 27 ppm

- Przepis art. 26 stosuje się odpowiednio do innych instytucji związanych z upływem czasu.

Zakres prawa właściwego dla przedawnienia

Wszystkie zdarzenia prawne związane z przedawnieniem:

- Początek biegu
- Terminy
- Zawieszenie
- Przerwa
- Uwzględnienie upływu czasu

Uwaga na klauzulę porządku publicznego!

Konwencja o
przedawnieniu w
międzynarodowej
sprzedaży
towarów
sporządzona w
Nowym Jorku dnia
14 czerwca 1974 r.

Zakres zastosowania

- Wzajemne roszczenia kupującego i sprzedającego wynikające z umowy międzynarodowej sprzedaży towarów - **tylko ruchomości!**

4

lata!

Wyłączenia:

- Towary zakupione na potrzeby użytku osobistego
- Na licytacji
- Egzekucji lub w inny podobny sposób
- Udziały, akcje, ubezpieczenia inwestycyjne, papiery wartościowe lub pieniądze,
- Statki okręty, statki powietrzne
- Energia elektryczna

Kazus 2

Capital Development BV z siedzibą w Londynie prowadzi działalność w zakresie obrotu substancjami petrochemicznymi i materiałami ropopochodnymi. Spółka, pomimo że ma siedzibę w Londynie, została utworzona zgodnie z przepisami prawa holenderskiego w Amsterdamie, a następnie przeniesiono jej siedzibę do Wielkiej Brytanii. W dniu 25 maja 2011 r. Capital Development BV zawarła umowę kupna 200 000 litrów substancji petrochemicznych z polską spółką Rafineria S.A. z siedzibą w Zielonej Górze. Prawem właściwym dla umowy sprzedaży zgodnie z wyborem stron ma być prawo polskie, ponadto strony zawarły umowę jurysdykcyjną, na podstawie której wszelkie spory wynikające z powyższej umowy mają być rozstrzygane przez sąd miejsca siedziby polskiego kontrahenta.

UWAGA: Zgodnie z normami kolizyjnymi obowiązującymi w Wielkiej Brytanii prawem właściwym dla statutu personalnego osoby prawnej jest prawo państwa jej utworzenia.

W oparciu o powyższy stan faktyczny wskaż:

1. Prawo właściwe dla zdolności do czynności prawnych Capital Development BV.
2. Prawo właściwe dla zdolności do czynności prawnych Rafineria S.A.

Kazus 3

Siedemnastoletnia Jelena jest obywatelką jednego z krajów afrykańskich. Na jednym z bazarów we Wrocławiu prowadzi stoisko handlowe, gdzie sprzedaje egzotyczne owoce. Owoce te Jelena zamawia w niemieckiej hurtowni, która dowozi jej co tydzień towar. Piotr prowadzi restaurację we Wrocławiu. Jest obywatelem polskim, w Polsce również mieszka. Restaurację prowadzi w ramach działalności gospodarczej. Piotr zawarł z Jeleną dwuletnią umowę, na mocy której miała ona co tydzień dostarczać do jego restauracji we Wrocławiu różne egzotyczne owoce. Po zawarciu umowy Piotr zorientował się, że Jelena ma tylko siedemnaście lat, powziął zatem wątpliwości, czy umowa jest ważna. O swoich wątpliwościach powiadomił Jelenę, która wyjaśniła, że zgodnie z jej prawem ojczystym ma ona pełną zdolność do czynności prawnych.

A) Według jakiego prawa należy ocenić, czy Jelena miała pełną zdolności do czynności prawnych?

B) Czy umowa jest nieważna?

Kazus 4

Obywatel polski Jan Nowak zamierza nabyć łódź motorową, jednak w polskich portalach ogłoszeniowych nie znalazł interesującej go oferty. W związku z powyższym rozpoczął poszukiwania w portalach zagranicznych. Ostatecznie znalazł interesującą go motorówkę na francuskim portalu ogłoszeniowym. Po telefonicznej rozmowie z właścicielem komisju Bernardem Vente ustalił, że oferta jest aktualna i jeśli jest zainteresowany zakupem wskazanej łodzi, może ją zarezerwować do czasu przyjazdu do Francji i sfinalizowania transakcji. Nowak ostatecznie zdecydował się na zakup łodzi, lecz z uwagi na obowiązki zawodowe oraz słabą znajomość języka francuskiego postanowił poprosić swojego szwagra Zenona Kowalskiego o pomoc w dokonaniu transakcji i sprowadzeniu motorówki do Polski. W związku z powyższym Jan Nowak udzielił na piśmie pełnomocnictwa Zenonowi Kowalskiemu do zakupu wskazanej łodzi. Następnego dnia, tj. 28 maja 2011 r., Zenon Kowalski udał się do Marsylii, gdzie znajdował się komis sprzętu wodnego prowadzony przez Bernarda Vente i zawarł z nim, w imieniu Jana Nowaka, umowę sprzedaży wcześniej umówionej łodzi motorowej, zapłacił cenę i w zamian odebrał łódź wraz z kompletem dokumentów. Po sfinalizowaniu transakcji Zenon Kowalski zapakował motorówkę na przyczepę i udał się do Polski, a następnie przekazał zakupioną motorówkę Janowi Nowakowi.

W oparciu o powyższy stan faktyczny wskaż:

1. Prawo właściwe dla pełnomocnictwa.

2. Prawo właściwe dla formy pełnomocnictwa.

Kazus 5

BUTY IMPORT – EXPORT Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu zawarła z włoską spółką MSCRAPA S.R.L. z siedzibą w Rzymie umowę sprzedaży, na podstawie której polska firma miała dostarczyć do Rzymu 5000 par butów skórzanych wysokiej jakości. W powyższej umowie strony zawarły klauzulę wyboru prawa właściwego następującej treści: „Prawem właściwym dla niniejszej umowy jest prawo polskie”. Polska spółka w dniu 5 maja 2008 r. dostarczyła do siedziby kupującego 5000 par butów. Zapłata za dostarczony towar miała nastąpić w terminie 14 dni, co jednak nie nastąpiło. Wobec powyższego polska spółka wystąpiła 15 czerwca 2011 r. do Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Krzyków o zapłatę ceny. W odpowiedzi na pozew włoska spółka wskazała, że zgodnie z art. 554 k.c. w zw. z art. 117 § 2 k.c. roszczenie o zapłatę ceny jest przedawnione. W odpowiedzi na odpowiedź na pozew polska spółka wskazała, że do przedawnienia roszczenia o zapłatę ceny ma zastosowanie Konwencja Nowojorska o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów z dnia 14 czerwca 1974 r. Powyższemu włoska spółka zaprzeczyła twierdząc, że Włochy nie są stroną wyżej wskazanej konwencji.

W oparciu o powyższy stan faktyczny wskaż:

1. Prawo właściwe dla przedawnienia.
2. Czy roszczenie o zapłatę ceny jest przedawnione?

That's all Folks!